

MAŁGORZATA SKÓRZEWSKA-AMBERG¹

Sprawozdanie: I ogólnopolska konferencja redaktorów naczelnych, sekretarzy redakcji i wydawców czasopism prawniczych *Nowe kierunki i wyzwania w prawniczej komunikacji naukowej*

Wpłynął: 26.05.2021. Akceptacja: 3.06.2021

W dniu 24 maja 2021 r. odbyła się I Ogólnopolska Konferencja *Nowe kierunki i wyzwania w prawniczej komunikacji naukowej* zorganizowana przez redakcję czasopisma „Krytyka Prawa” oraz Prawnicze Interdyscyplinarne Centrum Badawcze Akademii Leona Koźmińskiego i objęta patronatem medialnym przez „Dziennik. Gazetę Prawną”. Celem konferencji, na którą zaproszono redaktorów naczelnych, sekretarzy redakcji i wydawców polskich czasopism prawniczych oraz wszystkich zainteresowanych problematyką prawniczej komunikacji naukowej, a także przedstawicieli wydawnictw, była nie tylko dyskusja o przyszłości komunikacji prawniczej w ogólności, ale przede wszystkim stworzenie okazji do integracji środowiska i wspólnej rozmowy o tym, jak unowocześniać czasopisma prawnicze i płynnie dostosowywać się do zmieniających się reguł dotyczących publikacji naukowych.

W konferencji udział wzięło ponad 80 redaktorów naczelnych, sekretarzy redakcji i wydawców. Byli także goście z innych państw (Meksyk, Ukraina). Spotkanie – z powodu pandemii – odbyło się za pośrednictwem platformy MS Teams.

Konferencję otworzył Jego Magnificencja prof. dr hab. Grzegorz Mazurek – Rektor ALK. W imieniu Dziekana Kolegium Prawa – prof. ALK dr hab. Roberta Zielińskiego, uczestników powitał Prodziekan Kolegium – dr Rafał Pasternak.

Na wstępie konferencji w imieniu organizatorów głos zabrała prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca – redaktor naczelny „Krytyki Prawa”, która podkreśliła unikalność konferencji. Było to bowiem **pierwsze w historii ogólnopolskie spotkanie środowiska redakcji i wydawców czasopism prawniczych dotyczące problematyki prawniczej komunikacji naukowej**. Było ono możliwe między innymi

¹ Dr hab. Małgorzata Skórzewska-Amberg, prof. ALK – Akademia Leona Koźmińskiego (Polska); e-mail: [mskorzewska@kozminski.edu.pl](mailto:m Skorzewska@kozminski.edu.pl); ORCID: 0000-0002-8498-833X.

dzięki wsparciu uzyskanemu w ramach programu Ministerstwa Edukacji i Nauki – „Doskonała Nauka”.

Prof. Jolanta Jabłońska-Bonca przybliżyła pojęcie prawniczej komunikacji naukowej, która obejmuje cały szereg dziedzin. W jej ramach można wyróżnić tzw. komunikację zewnętrzną – w tym m.in. komunikację naukowiec–student, transfer do polityki i gospodarki, dziennikarstwo prawnicze – oraz komunikację wewnętrzną, obejmującą m.in. komunikację między prawnikami (zarówno w obrocie wewnętrznym, jak i zewnętrznym), transfer wiedzy do praktyki prawniczej, język publikacji, etykę publikacji. Podkreśliła, że konferencja obejmować będzie tylko niewielką część z możliwych aspektów komunikacji prawniczej, w tym przede wszystkim politykę naukową państwa i politykę naukową UE (w ramach komunikacji zewnętrznej) oraz problematykę czasopism naukowych, rankingów, ewaluacji, rodzajów dostępu (*closed/open access*), międzynarodowej widoczności badań czy komunikacji między naukami prawnymi a innymi naukami humanistycznym i społecznymi (w ramach komunikacji wewnętrznej).

Na zakończenie prof. Jolanta Jabłońska-Bonca, w imieniu „Krytyki Prawa”, przekazała serdeczne gratulacje dla „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”, który w tym roku obchodzi 100-lecie istnienia – na ręce jego redaktora naczelnego prof. Marka Smolaka.

Prof. dr hab. Marek Smolak z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, którego wystąpienie *Cichy prolog. Jak stan nauk prawnych kształtuje prawniczą komunikację naukową* otworzyło zasadniczą część konferencji, określił prawniczą komunikację naukową jako z jednej strony komunikację między naukowcami, z drugiej zaś – komunikację przekazywaną przez naukowców do praktyki prawniczej. Podstawową jej formą jest publikowanie artykułów i recenzji zarówno w tradycyjnych czasopismach naukowych, jak i z wykorzystaniem innych platform i mediów, w tym m.in. serwisów naukowych, repozytoriów, blogów. Prof. Marek Smolak podkreślił, że jakość naukowej komunikacji prawniczej zależy przede wszystkim od tego, jakie opracowania naukowe są publikowane i jakie są oczekiwania wobec prac naukowych. Przy tym efektywne wypełnianie zadań stawianych prawniczym czasopismom naukowym zależy od wielu czynników, wśród których do istotnych należą m.in.: prestiż i pozycja naukowa czasopisma, autorytet autorów, język i styl publikacji czy dostępność czasopisma. Prelegent podkreślił, że forma i jakość prawniczej komunikacji naukowej jest ściśle uzależniona od stanu polskiej nauki prawa – im wyższa jest jakość tej nauki, tym wyższa będzie jakość naukowej komunikacji prawniczej, a zwłaszcza jakość podstawowego jej nośnika, jakim są prawnicze czasopisma naukowe. Podnoszenie jakości prawniczej komunikacji naukowej jest w istocie wspieraniem polskiej praktyki i edukacji prawniczej oraz budowaniem prestiżu polskiej kultury i nauki prawa na świecie.

Kolejnym mówcą był profesor Uniwersytetu w Opolu, dr hab. Piotr Stec, który w swoim referacie *Nauki prawne w przededniu ewaluacji* przedstawił problematykę związaną z nadchodzącą ewaluacją nauki w Polsce. Na bazie danych z parametryzacji z lat 2014 i 2017 oraz danych dotyczących polskich czasopism i liczby publikacji w czasopismach indeksowanych w bazie SCOPUS, wykorzystując analizę statystyczną, przedstawił przybliżoną pozycję polskich nauk prawnych na tle europejskim, oraz – a może przede wszystkim – oddziaływanie procesów ewaluacyjnych na nauki prawne. Sformułował także wnioski *de lege ferenda*, wśród których z punktu widzenia przyszłości polskich czasopism prawniczych jeden jest szczególnie istotny – widoczność polskich czasopism w bazie SCOPUS będzie zależeć także od poziomu współpracy międzyuczelnianej.

Pierwszą sesję konferencji zakończyło wystąpienie prof. dr. hab. Waldemara Parucha z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, redaktora naczelnego „Przeгляdu Sejmowego” *Transfer wiedzy do polityki. Konieczność i wyzwanie dla nauk społecznych*. Prelegent w związku z nadchodzącą ewaluacją wskazał dwa istotne fakty: po pierwsze – po raz pierwszy podlegać ewaluacji będą nie uczelnie, a dyscypliny nauki i po drugie – nauki prawne (w ministerialnym wykazie) przestały być odrębną dziedziną, stając się częścią nauk społecznych, co w istotny sposób może wpływać na wyniki nadchodzącej w Polsce ewaluacji. Podkreślił, że obecnie znajdujemy się w sytuacji, gdy stosowanie instrumentów bibliometrycznych do nauk społecznych może być co najmniej nieporozumieniem, a może nawet być szkodliwe – jeśli zostanie przełożone bezpośrednio na wynik ewaluacji. W związku z tym jej ciężar powinien spoczywać przede wszystkim na ocenie eksperckiej. Przechodząc do głównego tematu swojego referatu, prof. Waldemar Paruch wskazał, że obecnie nauki społeczne zdają się w dużym stopniu charakteryzować ignorowaniem wiedzy empirycznej. Naukowcy często zapominają o swoich podstawowych obowiązkach, które zdefiniować można na trzech płaszczyznach: obowiązków wobec społeczeństwa (nauka powinna zmieniać rzeczywistość), obowiązków wobec państwa (działalność jest realizowana w oparciu o budżet i w związku z tym powinien być uwzględniany interes podatnika) oraz obowiązków wobec człowieka (powrót do realizmu poznawczego i myślenia o prawdzie w kategoriach korespondencji i konsensusu społecznego).

Drugą sesję rozpoczęło wystąpienie profesor Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Elżbiety Kuźelewskiej, redaktor naczelnej „Białostockich Studiów Prawniczych”, która w pierwszej części referatu *Publikuj albo gin? Czy Scopus gwarantuje sukces polskim czasopismom?* przypomniała kryteria stawiane czasopismom aplikującym do bazy SCOPUS. W części drugiej przedstawiła polskie czasopisma prawnicze już indeksowane w bazie – wraz z danymi dotyczącymi cytowań, a na

zakończenie swojego wystąpienia, w części trzeciej, dokonała analizy korzyści wynikających z indeksacji w zagranicznych bazach danych.

Jako drugi głos zabrał profesor Uniwersytetu Gdańskiego i przewodniczący Zespołu do spraw czasopism prawniczych Komitetu Nauk Prawnych PAN, dr hab. Grzegorz Wierczyński, który w swoim wystąpieniu *Jak robić ranking czasopism prawniczych?* przedstawił wnioski dotyczące tworzenia rankingów czasopism, opierając się na podstawowych założeniach: po pierwsze – tworzenie wykazu czasopism naukowych, będącego w istocie rankingiem urzędowym, powinno opierać się na zobiektywizowanych procedurach naukowych i służyć obiektywnej ewaluacji (także przez ograniczenie subiektywnej oceny eksperckiej), oraz podnoszeniu jakości publikowanych artykułów; po drugie – wszelkie narzędzia bibliometryczne służyć powinny wyłącznie ocenie instytucjonalnej – nie wolno ich stosować do indywidualnej oceny naukowców. Prof. Grzegorz Wierczyński wskazał na podstawowe wady, jakimi obarczony jest proces tworzenia wykazu czasopism w Ministerstwie Edukacji i Nauki. Podstawową wadą obowiązującego w Polsce systemu bibliometryczno-eksperskiego, w ocenie Prelegenta, jest brak jasnych reguł powoływania w skład zespołów eksperckich dokonujących oceny czasopism. Prof. Grzegorz Wierczyński wskazał ponadto, że także Google Scholar jest narzędziem, które, mimo że jest obciążone pewnymi wadami (przede wszystkim w pełni zautomatyzowanym procesem wyszukiwania cytowań), mogłoby być wykorzystywane w ocenie czasopism.

Ostatnia, trzecia część konferencji poświęcona była problematyce prawniczej komunikacji naukowej z perspektywy wydawnictw.

Jako pierwsza głos zabrała dyrektor Działu Publikacji Periodycznych Wolters Kluwer Polska, redaktor Klaudia Szawłowska, która w referacie *Jak wydawać czasopismo prawnicze – perspektywa komercyjnego wydawcy* przedstawiła dobre praktyki związane z wydawaniem czasopisma, w tym formalnoprawne obowiązki wydawcy – rejestracyjne (np. rejestracja w rejestrze pracy, uzyskanie ISBN) i umowne (zawieranie umów licencyjnych, zawieranie umów wydawniczych), organizację pracy redakcji (podmioty niezbędne – np. redaktor naczelny, kolegium redakcyjne, sekretarz redakcji; opcjonalne – np. rada programowa, zastępca redaktora naczelnego, redaktor: tematyczny, językowy, statystyczny; inne osoby biorące udział w pracy redakcji – np. recenzenci), sposób działania i podstawowe zasady obowiązujące w redakcji (np. zasady etyczne, zasady recenzowania) oraz istotne elementy czasopisma naukowego: wewnętrzne (dane bibliometryczne, tematyka – zgodna z misją czasopisma, jakość tłumaczeń) i zewnętrzne (wersja elektroniczna, indeksacja w bazach, procedury antyplagiatowe). Wskazała także na konieczność skrupulatnej dbałości o aktualność danych o czasopiśmie zamieszczanych jego na stronie

internetowej, gdyż jakość strony i aktualność prezentowanych na niej danych jest podstawą oceny stabilności czasopisma w trakcie indeksacji w bazach danych.

Ostatnim wystąpieniem na konferencji był referat redaktor naczelnej Wydawnictwa Akademii Leona Koźmińskiego Anny Goryńskiej *Open Access i indeksacja a rozwój czasopisma prawniczego*. Na przykładzie „Krytyki Prawa” Prelegentka przedstawiła rozwój czasopisma od drukowanego tematycznego rocznika (2009) do *Diamond Journal* – kwartalnika publikującego w systemie *open access* – bez pobierania środków od autorów. Redaktor Anna Goryńska przybliżyła trzy podstawowe z punktu widzenia *open access* istotne bazy indeksacyjne – SCOPUS („Krytyka Prawa” indeksowana od 2020 r.), DOAJ („Krytyka Prawa” indeksowana od 2021 r.) i Web Of Science – oraz drogę czasopisma do indeksacji w bazie SCOPUS. Niezwykle interesującą częścią wystąpienia było przedstawienie związanej z Otwartą Nauką, której częścią jest *open access*, problematyki otwartych danych badawczych (*open research data*).

Konferencji towarzyszyła ożywiona dyskusja uczestników, prowadzona po każdej z trzech części. Udział w niej wzięli m.in. prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski, prof. dr hab. Stanisław Biernat, prof. dr hab. Ewa Bagińska, prof. Vladislav Fedorenko (dyrektor Centrum Ekspertyz Sądowych w dziedzinie Własności Intelektualnej w Ministerstwie Sprawiedliwości Ukrainy²) – który podjął ważny problem plagiatów.

Konkluzją kończącą I Ogólnopolską Konferencję *Nowe kierunki i wyzwania w prawniczej komunikacji naukowej* było podjęcie decyzji o kontynuacji rozpoczętej dyskusji na łamach „Krytyki Prawa” oraz w ramach cyklicznych, corocznych konferencji dotyczących prawniczej komunikacji naukowej.

² Research Center for Forensic Examination on Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.